

УДК 37.016
ББК 77.263
А79

Аралова Е. О.

А79 Літературне читання. 2 клас. I семестр (за підручником В. О. Науменко). — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 142, [2] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект».)

ISBN 978-617-00-2917-1

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентісно орієнтованих уроків літературного читання у 2-му класі (I семестр), складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.), Орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4-х класів (Наказ МОН від 19.08.2016 № 1009) за підручником В. О. Науменко (К. : Видавництво «Генеза», 2012).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметної*, зокрема *читацької компетентності* (формування в учнів повноцінних навичок читання як базової у системі початкового навчання та слухання; ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів; формування у дітей соціальних, морально-етичних, естетичних цінностей через зміст і художні образи літературних творів; формування у школярів умінь сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти різних видів з використанням літературознавчих понять, визначених програмою; розвиток мовлення учнів; формування вмінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого); розвиток творчої літературної діяльності школярів; формування у школярів прийомів самостійної роботи з різними типами і видами дитячих книжок, довідковим матеріалом, умінь шукати, добирати інформацію для розв'язання навчально-пізнавальних завдань; виховання потреби в систематичному читанні як засобів пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку, естетичного задоволення) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; загальнокультурної; комунікативної; інформаційної; а також соціальної, здоров'язбережувальної, природознавчої).

Задля зручності використання всі розробки розміщені на відірваних аркушах. Поля для записів дозволяють творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016
ББК 74.263

ISBN 978-617-00-2917-1

© Аралова Е. О., 2016
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2017
© ТОВ «Видавнична група «Основа», 2017

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	4
Урок 1. Ознайомлення з підручником. Народні дитячі пісні та малі жанри	6
Урок 2. Скринька пісень-небилиць. «Два півники»	9
Урок 3. Скринька пісень-забавлянок. «Зайчику, зайчику»	13
Урок 4. Скринька пісень-закличок. «Йди, йди, дощику»	17
Урок 5. Скринька пісень-закличок. «Не йди, не йди, дощику», «Глухий дощик»	21
Урок 7. Скринька пісень-ігор. Народна гра «Подоляночка»	25
Урок 8. Скринька пісень-ігор. Інценізація пісні «Ходить гарбуз по городу»	29
Урок 9. Скринька загадок. Поміркуймо над розгадками до загадок	32
Урок 10. Скринька загадок. І. Сенченко «За лісом, за пралісом золота діжа сходить»	35
Урок 11. Скринька прислів'їв і приказок. А. Григорук «Влітку день годує рік»	38
Урок 13. Скринька скоромовок	42
Урок 14. Скринька лічилок. Скринька мирилок	45
Урок 16. Сторінки авторської скриньки. Авторські вірші та малі жанри для дітей	49
Урок 17. Ознайомлення з творчістю Марійки Підгірянки. Марійка Підгірянка «Ліс»	52
Урок 19. Осінь у природі. Марійка Підгірянка «Прийшла осінь»	56
Урок 20. Ознайомлення з життям і творчістю Наталі Забіли. Забавлянки «Ладки, ладоньки, ладусі...», «Ой чук-чуки...»	59
Урок 21. Ознайомлення із поняттям «настрій твору». Н. Забіла «Дощ іде»	63
Урок 22. Ознайомлення з життям і творчістю Леоніда Глібова. Леонід Глібов «Загадка». Авторське ставлення до героїв	67
Урок 23. Літературні загадки Тамари Коломієць. «Скинув шубку їжачок...», «Чудернацький вертоліт...», «Я хоч хатка, а жива...»	71
Урок 25. Сучасні поети — дітям. Любов Відута «Утікачка ковбаса». Оксана Кратюк «Чемна ворона», «Киця й котик». Сергій Пантюк «Білий гриб боровик»	75
Урок 26. Ознайомлення з життям і творчістю Олени Пчілки. Вірш «Вже ж у любому куточку...»	79
Урок 28. Ознайомлення з життям і творчістю Грицька Бойка. Скоромовки «Лелі», «Подзьобав і пострибав»	84
Урок 29. Скринька народних казок	89
Урок 31. Скринька українських народних казок. «Колобок» (<i>уривки</i>). Герої казки. Поняття «головний герой»	94
Урок 32. Скринька українських народних казок. «Горобець та билина» (<i>уривки</i>). Розвиток подій	99
Уроки 33–34. Скринька українських народних казок. «Лисичка-сестричка» (<i>уривки</i>). Вчинок героя казки. Повтор у казках	103
Урок 35. Скринька казок народів світу. Російська казка «Міньба» (<i>уривки</i>)	109
Урок 37. Скринька казок народів світу. Угорська казка «Як дівчина короля перехитрила». Ознайомлення із поняттями «зачин», «основна частина», «кінцівка»	113
Урок 38. Скринька казок народів світу. Сербська казка «Жбан меду» (<i>уривки</i>). Однакові герої в різних казках	117
Урок 40. Сторінка поетичної майстерні. А. Костецький «Дивна звичка» (<i>скорочено</i>). Поняття «рима»	121
Урок 41. Стежинкою віршів. В. Скомаровський «Іграшки». В. Терен «Осінь». І. Січовик «Неслухняний язичок»	125
Урок 43. Звукопис як засіб відтворення картин природи у поезії. Т. Коломієць «Бусел». П. Воронько «Чапля зшила черевички»	129
Урок 44. Сторінка поетичної майстерні. О. Сенатович «Веселий сміх»	134
Уроки 46–47. Ніжність і сум у пейзажній ліриці Тараса Шевченка. Т. Г. Шевченко «Зоре моя вечірняя...», «Сонце заходить...». Пейзаж у художньому творі	138
Література та Інтернет-ресурси	143

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

*Усього годин за програмою — 119, з них:
уроків позакласного читання — 17 год;
тематичні контрольні роботи — 8 год;
вивчення навчального матеріалу — 94 год.*

№ з/п	Тема уроку	Дата
1	Ознайомлення з підручником. Народні дитячі пісні та малі жанри	
2	До джерел народної мудрості. Скринька пісень-небилиць. «Два півники». Ознайомлення із поняттям «персонаж твору»	
3	Ознайомлення зі скринькою пісень-забавлянок. «Зайчику, зайчику»	
4	Скринька пісень-закличок. «Іди, іди, дощику»	
5	Скринька пісень-закличок. «Не йди, не йди, дощику». «Глухий дощик»	
6	Урок позакласного читання № 1	
7	Скринька пісень-ігор. Народна гра «Подоланочка»	
8	Скринька пісень-ігор. Інсценізація пісні «Ходить гарбуз по городу»	
9	Скринька загадок. Поміркуймо над розгадками до загадок	
10	Скринька загадок. І. Сенченко «За лісом, за пралісом золота діжа сходить»	
11	Скринька прислів'їв і приказок. А. Григорук «Влітку день годує рік»	
12	Урок позакласного читання № 2	
13	Скринька скоромовок	
14	Скринька лічилок. Скринька мирилок	
15	Контрольна робота. Аудіювання (письмово) № 1. Підсумок за темою «З народного джерела. Народні дитячі пісні та малі жанри»	
16	Сторінки авторської скриньки. Авторські вірші та малі жанри для дітей	
17	Ознайомлення з творчістю Марійки Підгірянки. Марійка Підгірянка «Ліс»	
18	Урок позакласного читання № 3	
19	Осінь у природі. Марійка Підгірянка «Прийшла осінь»	
20	Ознайомлення з життям і творчістю Наталі Забіли. Забавлянки «Ладки, ладоньки, ладусі...», «Ой чук-чуки...»	
21	Ознайомлення із поняттям «настрій твору». Н. Забіла «Дощ іде»	
22	Ознайомлення з життям і творчістю Леоніда Глібова. Леонід Глібов «Загадка». Авторське ставлення до героїв	
23	Літературні загадки Тамари Коломієць. «Скинув шубку їжачок...», «Чудернацький вертолїт...», «Я хоч хатка, а жива...»	
24	Урок позакласного читання № 4	
25	Сучасні поети — дітям. Любов Відута «Утікачка ковбаса». Оксана Кратюк «Чемна ворона». Сергій Пантюк «Білий гриб боровик»	
26	Ознайомлення з життям і творчістю Олени Пчілки. Вірш «Вже ж у любому куточку ...»	
27	Ознайомлення з життям і творчістю Грицька Бойка. Скоромовки «Лелі», «Подзьобав і пострибав»	
28	Контрольна робота. Аудіювання (письмово) № 2. Підсумковий урок за темою «Авторські вірші та малі жанри для дітей»	
29	Скринька народних казок	
30	Урок позакласного читання № 5	

№ з/п	Тема уроку	Дата
31	Скринька українських народних казок. «Колобок» (<i>уривки</i>). Герої казки. Поняття «головний герой»	
32	Скринька українських народних казок. «Горобець та билина» (<i>уривки</i>). Розвиток подій	
33–34	Скринька українських народних казок. «Лисичка-сестричка» (<i>уривки</i>). Вчинок героя казки. Повтор у казках	
35	Скринька казок народів світу. Російська казка «Мінба» (<i>уривки</i>)	
36	Урок позакласного читання № 6	
37	Скринька казок народів світу. Угорська казка «Як дівчина короля перехитрила». Ознайомлення із поняттями «зачин», «основна частина», «кінцівка»	
38	Скринька казок народів світу. Сербська казка «Жбан меду» (<i>уривки</i>). Однакові герої в різних казках	
39	Контрольна робота. Усний переказ прочитаного твору	
40	Сторінка поетичної майстерні. А. Костецький «Дивна звичка» (<i>скорочено</i>). Поняття «рима»	
41	Стежинкою віршів. В. Скомаровський «Іграшки». В. Терен «Осінь». І. Січовик «Неслухняний язичок»	
42	Урок позакласного читання № 7	
43	Звукопис як засіб відтворення картин природи у поезії. Т. Коломієць «Бусел». П. Воронько «Чапля зшила черевички»	
44	Сторінка поетичної майстерні. О. Сенатович «Веселий сміх»	
45	Контрольна робота. Навичка читання вголос (<i>усно</i>)	
46–47	Ніжність і сум у пейзажній ліриці Тараса Шевченка. Т. Г. Шевченко «Зоре моя вечірняя...», «Сонце заходить...». Пейзаж у художньому творі	
48	Урок позакласного читання № 8	

Примітка. Перелік авторів, визначених у колі читання оновленої навчальної програми, має *рекомендований характер* і може бути змінений учителем. Програма також не містить чіткого розподілу годин на вивчення кожного розділу, тож подане календарно-тематичне планування є *орієнтовним*.

Розробки уроків позакласного читання та уроків корекції, контролю й оцінювання знань — в окремих посібниках Видавничої групи «Основа».

Дата _____

Клас _____

УРОК 1. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПІДРУЧНИКОМ. НАРОДНІ ДИТЯЧІ ПІСНІ ТА МАЛІ ЖАНРИ

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із новим підручником, системою умовних позначок, навчити орієнтуватися в ньому; актуалізувати знання про структурні елементи книги; сформувати поняття про усну народну творчість, види творів; розвивати навички говоріння і слухання, уміння висловлювати свої думки; виховувати культуру мовлення; формувати інтерес до вивчення усної народної творчості;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* розвивати вміння дотримувати послідовності виконання роботи під керівництвом учителя;
 - комунікативної:* удосконалювати вміння зв'язно передавати почуте, побачене, прочитане;
 - інформаційної:* навчати знаходити у тексті конкретні відомості;
 - загальнокультурної:* виховувати інтерес до фольклорних творів українського народу.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Основні терміни і поняття: усна народна творчість, жанри.

Обладнання: картки-підказки: «Лічилка», «Загадка», «Скоромовка», «Прислів'я», «Пісня»; картки для рефлексії: «Я знаю...», «Я можу пояснити...».

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Привітання

Встаньте, діти, всі рівненько,
Посміхніться всі гарненько.
Посміхніться ви до мене,
Посміхніться сам до себе.
Привітаймось: «Добрий день!».

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Ознайомлення з підручником «Літературне читання»

1) Розгляд-читання книги.

— Розгляньте підручник. Як він називається? Де можна прочитати його назву? Зверніть увагу — не просто читання, а *літературне читання*. Разом із ним ми почнемо подорож до Країни літератури, будемо відкривати її таємниці.

— Хто його написав для нас?

— Хто ще, крім автора, бере участь у створенні книги?

— Кого зобразив художник на обкладинці книги?

— Що тримає киця у руці? Хто вручив їй цей ключик? Що відкрила кицька золотим ключиком? Що міститься в скриньці?

— Діти, і з жар-птицею, і з золотим ключиком ми не раз зустрінемося на сторінках підручника. Розгорніть с. 2, ознайомтеся з умовними позначками. Прочитайте, які завдання нам даватиме жар-птиця. Що допоможе розкрити золотий ключик? Які ще умовні позначки зустрінуться? Що вони означають?

— Щоб легше було орієнтуватися в книзі, наприкінці розміщено зміст. У ньому записано назви всіх творів, які ми будемо читати, їхніх авторів, а також сторінки, де розміщено ці твори. Твори розміщено за розділами. Назви

розділів і підрозділів позначено різними кольорами. Прочитайте, які розділи будемо вивчати. Як гадаєте, про що йтиметься в них?

— Прочитайте, яким твором розпочинається підручник. Від кого звертання?

— Послухайте, що говорить автор.

2) Аудіювання статті «Від автора» (с. 3).

— До кого звертається автор?

— Як необхідно читати літературні тексти?

— Чого бажає автор?

3) Розглядання малюнка (с. 3), бесіда за його змістом.

— Хто зображений на малюнку?

— Що роблять діти?

— Як вважаєте, чи подобається дітям те, про що вони читають чи слухають? Чому ви так вважаєте?

— Хто ще зацікавлено прислухається до того, що відбувається?

— Чи можна здогадатися, у якій країні живуть ці діти? Що вам підкаже? Які рослинні символи про це можуть розказати?

Фізкультхвилинка

Раз-два — час вставати!
Будемо відпочивати!
Три-чотири — присідаймо,
Швидко втому проганяймо!
П'ять-шість — засміялись,
Вправно всі понахилялись!

2. Дотекстова діяльність

1) Робота зі вступною статтею (с. 4).

— Вирушаймо в світ краси художнього слова! Прочитайте назву першого розділу. Як вважаєте, про що йтиметься в ньому?

— Жар-птиця пропонує вам прочитати довідку самостійно. Уважно ознайомтеся з цією інформацією і дайте відповідь на питання (*питання записані на дошці або на слайдах*).

- Чому давні твори називають усною народною творчістю?
- Які серед народних творів призначені для дітей?

2) Перевірка розуміння прочитаного. Уточнення отриманої інформації.

3) Читання статті учнями вголос.

— Уроки літературного читання ми починаємо з ознайомлення із творами, створеними українським народом для дітей.

3. Підготовки учнів до роботи з творами малих жанрів

1) Словникова робота.

Ознайомлення зі значенням слова *жанр* (*підручник, с. 4*).

— Які різновиди (*жанри*) народних творів для дітей існують? Пригадайте!

2) Гра «Впізнай жанр».

На дошці — картки-підказки: «Лічилка», «Загадка», «Скоромовка», «Прислів'я», «Пісня».

- Сидить жабка під корчем,
Починає рити,
А хто її зачепить,
Той буде жмурити. (*Лічилка*)

- Маленьке, сіреньке,
А хвостик — як шило. (*Загадка*)
 - Босий хлопець сіно косить.
Роса росить ноги босі. (*Скоромовка*)
 - Ой на горі жито, сидить зайчик,
Він ніжками чеберяє,
Коли б такі ніжки мала,
То я б ними чеберяла,
Як той зайчик,
Як той зайчик. (*Пісня*)
- З добрим дружись, а лихих стережись. (*Прислів'я*)

3) Підготовка до сприйняття рядків М. Рильського про пісню. Словникова робота.

Колишнє — те, що було колись, давно.

Майбутнє — те, що має відбутися.

Навстіж — на всю шир.

Нащадки — діти, внуки, правнуки.

4) Слухання-читання вірша.

— Чому присвячено рядки вірша?

— Хто відчинив широкі двері пісні? Хто є нащадками?

— Народ створив пісню давно. Але вона й сьогодні звучить, бо її зберегли ми, нащадки того народу. Чому ті давні пісні співаємо і сьогодні? Як про це говорить поет? Прочитайте!

— Пісня розповідає про минуле, підтримує, підбадьорює у повсякденному і мрії про майбутнє. Читаймо і співаймо пісні!

4. Робота над завданнями зі скриньки усної народної творчості (під керівництвом учителя)

Читання завдань, висловлювання припущень, прогнозування.

— А правильні відповіді ми зможемо дати, ознайомившись із творами, уміщеними у скриньку усної народної творчості.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

— Розкажіть про результати власних навчальних досягнень, починаючи речення такими словами (*картки на дошці*):

- Я знаю...
- Я можу пояснити...

2. Домашнє завдання

— Дізнайтеся, які дитячі пісні відомі вашим батькам.

УРОК 2. СКРИНЬКА ПІСЕНЬ-НЕБИЛИЦЬ. «ДВА ПІВНИКИ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із жанровими особливостями дитячої пісні-небилиці; заохотити до спостереження за звучанням, описаними подіями; ввести поняття «персонаж твору»; навчати виділяти в тексті описані події, вчинки персонажів, давати їм оцінку; формувати вміння правильно виразно читати, передаючи голосом пісенний характер твору; розвивати уяву, фантазію учнів; виховувати бажання бути працелюбним;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* вчити дотримувати режиму навчальної діяльності, працювати швидко і зосереджено;
 - комунікативної:* удосконалювати вміння висловлювати свої думки, використовуючи для цього як мовні, так і позамовні та інтонаційні засоби виразності мовлення; виразно читати;
 - інформаційної:* розвивати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію;
 - соціальної:* формувати навички самоорганізації, самодисципліни, володіння собою;
 - загальнокультурної:* виховувати інтерес до надбань українського народу та їх збереження, повагу до праці.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Основні терміни і поняття: усна народна творчість, жанр, пісня-небилиця, персонаж твору.

Міжпредметні зв'язки: музичне мистецтво, образотворче мистецтво.

Обладнання: малюнок із зображенням скриньки; картка «Пісні-небилиці»; аудіозапис пісні «Два півники».

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Ось дзвінок сигнал подав —
До роботи час настав.
Ось і ми часу не гаймо
Та урок свій починаймо!

2. Артикуляційні вправи

1) Дихальна гімнастика.

- Задуть свічку;
- здути пушинку;
- погудіти, наче пароплав;
- зобразити свист вітру.

2) Робота над скоромовкою.

Летіла лелека, заклекотіла до лелеченят.

Читання напівголосно у помірному темпі; швидко; дуже швидко.

3) Вправа «Не спіткнись».

— Прочитайте уважно і знайдіть слово, що відрізняється однією літерою.

син	горох	після
син	горох	пісня
син	порох	після
сир	горох	після

3. Перевірка домашнього завдання

- Розкажіть, які народні дитячі пісні відомі вашим батькам.
- Чому ми говоримо, що ці пісні належать до усної народної творчості?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дотекстова діяльність

1) Вправа «Асоціації».

Які слова асоціюєте зі словом *пісня*? (*Музика, спів, мелодія, діти, Україна, усна народна творчість, ...*)

2) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Так, пісня — це твір, призначений для співу. Пісні співали як у супроводі музичного інструменту, так і без нього. Сьогодні ми відкриваємо скриньку із дитячими пісеньками-небилицями. Що це за пісеньки? Чим вони відрізняються від інших? (*Під малюнок скриньки на дошці учитель виставляє картку з назвою жанру «пісні-небилиці».*)

- Як ви гадаєте, що це за пісні? (*Міркування учнів.*)
- Чи справді це так, ви дізнаєтеся, прочитавши довідку від жар-птиці (*підручник, с. 5*).

3) Самостійне здобування інформації учнями.

- Чи справдилися ваші передбачення?
- Про що йдеться в піснях-небилицях?
- Які дивовижні події можуть відбуватися в них?

4) Розглядання малюнків (с. 6–7). Бесіда за їх змістом.

- Що роблять півники?
- Як вони працюють?
- Чим вони молотять горох?
- Як називається це приладдя? (*Цін*)
- Хто зображений на другому малюнку?
- Що робить коза?
- Як вона дивиться на козенятко?
- Чому, на вашу думку, такий погляд у цапа?
- На кого він свариться?

2. Підготовка учнів до сприймання змісту тексту

Прогнозування й антиципація

- Які події могли відбуватися? Це звичайні, повсякденні події чи дивовижні? Чому так вважаєте?

3. Первинне сприймання змісту тексту учнями

1) Слухання виразного читання вчителем (мелодійно, наближено до співу).

2) Бесіда.

- З яким настроєм слухали пісеньку?
- Що примусило вас хвилюватися?
- Що залишилося незрозумілим?

3) Словникова робота.

- а) Самостійне здобування інформації: *дерти крупу, залигувати (с. 6)*.

б) Пояснення дітьми (якщо можуть пояснити) або вчителем.

Віжки — прикріплений з обох боків до вуздечки довгий ремінь, мотузок та ін., яким правлять кінями.

Ковші (ківш) — кругла відкрита посудина з ручкою для зачерпування води, меду тощо.

— Зверніть увагу: в пісеньці зустрічаються вирази, що позначають дії, яких зараз уже ніхто не виконує. Про що це може свідчити, як гадаєте? (Свідчить про те, що пісня була створена дуже давно, коли такі дії ще виконували.)

4. Перевірка первинного сприймання змісту твору

Бесіда

— Про кого ця пісенька?

— Діти, тих, хто діє у творі, називають *персонажами твору*.

Фізкультхвилинка

Рученьки всі розвели, підвели їх догори.
Кулачками потрусили, руки знову опустили.
Опустили і присіли, хай рівненькі будуть спини.
Головою покрутили вліво-вправо, повторили.
А тепер часу не гаймо і до пісні поспішаймо.

5. Поглиблений смисловий і структурний аналіз тексту

1) *Повторне читання учнями по строфах ланцюжком.*

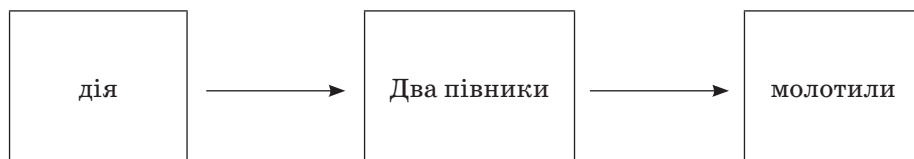
2) *Гра «Хто зайвий?».*

— Хто з цих тварин не є персонажем пісеньки?

Козенятко, півники, коза, поросля, козуленька, вовчок, курочки, цап.

3) *Вправа «Групування»*

— Оберіть з тексту дії, що виконували в пісеньці персонажі.

— Зверніть увагу: у пісеньці працюють усі — і дорослі, і малі. Українці поважали і прославляли працю, привчали до неї змалечку. Вони вміли і працювати, і відпочивати.

4) *Вибіркове читання.*

— Як відпочивають персонажі? Прочитайте.

— Відшукайте в тексті та прочитайте пестливі, ніжні слова.

5) *Вправа «Ми — дослідники».*

— Дослідіть, чи є пісня «Два півники» піснею-небилицею. Наведіть докази.

— Поміркуйте, чи можна замінити слово *небилиця* іншим словом — *вигадка*, *фантазія* тощо.

6) *Слухання аудіозапису пісні «Два півники».*

Якщо текст пісні у запису відрізняється від тексту в підручнику, слід звернути увагу на це і з'ясувати, про що це може свідчити. Пісні належать до жанрів усної народної творчості, тобто вони не записувалися, а передавалися із вуст в уста. Кожний виконавець міг привносити щось своє у текст. Це і є доказом того, що це — усна народна творчість.

7) **Виразне читання.**

— При читанні зверніть увагу на інтонацію. Які рядки слід читати радісно, піднесено? Які стривожено, напружено? Пам'ятайте під час читання, що це пісенька, тому читайте мелодійно. Хто хоче, може читати співаючи.

6. **Рефлексивний аналіз змісту прочитаного**

1) **Робота за малюнками.**

— Прочитайте рядки пісні, якими можна підписати малюнки.

2) **Словесне малювання.**

— Які малюнки створили б ви?

III. **ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА**

1. **Вправа «Мікрофон»**

— З якою скринькою ми сьогодні працювали?

— Які особливості пісень-небилиць ви знаєте?

— З яким поняттям ознайомилися?

— Хто є персонажами пісеньки «Два півники»?

— З кого з персонажів ви б взяли приклад? Чому?

— Чий учинок вам не хотілося б наслідувати?

2. **Інструктаж з виконання домашнього завдання**

Навчитися виразно читати або співати пісеньку «Два півники» (с. 6–7).

За бажанням створити власну ілюстрацію до пісеньки.

УРОК 3. СКРИНЬКА ПІСЕНЬ-ЗАБАВЛЯНОК. «ЗАЙЧИКУ, ЗАЙЧИКУ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із особливостями змісту, побудови тексту дитячих пісень-забавлянок; визначити їх призначення; дослідити походження назви; навчати складати забавлянки за поданими словами; формувати вміння правильно свідомо виразно читати; актуалізувати і поглибити уявлення про діалог; удосконалювати вміння його читати, розігрувати; розвивати зв'язне мовлення учнів, їхні акторські здібності; виховувати повагу до народної творчості;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* розвивати вміння переключається з одного виду роботи на інший;
 - комунікативної:* удосконалювати вміння висловлювати свої думки, використовуючи для цього як мовні, так і позамовні та інтонаційні засоби виразності мовлення, спілкуватися під час виконання групових завдань;;
 - інформаційної:* розвивати вміння здобувати з підручника необхідну інформацію;
 - соціальної:* формувати навички співпрацювати в групі, планування взаємодії з учасниками спільної діяльності;
 - загальнокультурної:* прищеплювати інтерес до усної народної творчості, бажання її вивчати.

Тип уроку: урок набуття нових знань.

Основні терміни і поняття: усна народна творчість, жанр, пісня-забавлянка.

Міжпредметні зв'язки: музичне мистецтво, образотворче мистецтво.

Обладнання: малюнок скриньки; картка «Пісні-забавлянки»; аудіозапис пісні «Зайчику, зайчику»; аркуші із завданнями для груп.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

Встаньте, діти, всі рівненько,
Посміхніться всі гарненько.
Посміхніться ви до мене,
Посміхніться сам до себе.
Привітайтесь: «Добрий день!».

2. Артикуляційні вправи

1) Розчитування за складовими таблицями:

- голосний перед приголосним (*закриті склади*);
 - голосний після приголосних (*відкриті склади*);
- різний темп: повільно — швидко;
різна гучність: тихо — гучно.

2) Робота над чистомовкою.

Ець-ець-ець — подув сильний вітерець.
Аї-аї-аї — облітає листя в гаї.
Го-го-го — ми збираємо його.
Ас-ас-ас — принесемо його в клас.

3) Вправа «Кожній букві — своє місце».

— Переставте літери таким чином, щоб утворилося знайоме вам слово.

НЯЗЕКО (*козеня*)

КИНИПІВ (*півники*)

ЧОКВОВ (*вовчок*)

РОЧКУКИ (*курочки*)

— Персонажами якого твору є названі тварини?

3. Перевірка домашнього завдання

Виразне читання (*спів*) пісеньки «Два півники».

— Доведіть, що ви прочитали пісню-небилицю.

— Чому ми говоримо, що пісня-небилиця — це жанр усної народної творчості?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Дотекстова діяльність

1) Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

— Заплющте оченята. Послухайте пісеньки. Де і від кого ви могли їх чути?

КУЙ, КУЙ, ЧОБІТОК

Куй, куй, чобіток,
Подай, бабо, молоток,
Не подаси молотка —
Не підкую чобітка.
Молоток золотенький,
Чобіток дорогенький.
Ш-ш-ш.

ПЕЧУ, ПЕЧУ ХЛІБЧИК

Печу, печу хлібчик
Дітям на обідчик.
Меншенькому — менший,
Більшенькому — більший.
Шусть у піч!
Сажай — виймай,
Їжу, ріжу
Я, куштую —
Гам!

ПОТЯГУСІ, ПОТЯГУСІ

Потягусі, потягусі,
На Галю ростусі.
Щоб Галочка росла,
Росла-виростала,
Щоб Галочка своїй мамці
Скоріш в поміч стала.
У поміч стала,
Діток колихала
Й хату доглядала.

— Ці дитячі пісеньки називають *забавлянками*. Від якого слова походить ця назва? Що означає *забавляти*? Навіщо забавляють дитинку?

— Як ви гадаєте, що це за жанр дитячих пісеньок?

2) Повідомлення теми та завдань уроку.

— Сьогодні ми відкриваємо скриньку із дитячими пісеньками-забавлянками. (Під малюнок скриньки на дошці учитель виставляє картку з назвою жанру «пісні-забавлянки».) З'ясуймо, чи відрізняються вони від пісень-небилиць, навіть спробуємо створити самі пісеньку-забавлянку.

Ви вже зробили припущення, що це за жанр пісень. Перевіримо, чи правильну здогадку ми висловили.

3) Самостійне здобування інформації учнями (Довідка від жар-птиці, підручник, с. 7).

— Хто і кому співає забавлянки?

— Який настрій мають ці пісеньки?

— З якою метою їх виконують?

— Найчастіше забавлянки виконують з рухами, якими дорослий пестить дитинку, заспокоює чи спонукає до певної дії: гладить по голівці, імітує їзду верхи чи політ пташок тощо. Рухи в пісеньках супроводжують звуконаслідувальні слова: *плюсь, шубовсь, гам, бух, ш-ш-ш...*

4) Розглядання малюнків (с. 8). Бесіда за їх змістом.

- Хто зображений на малюнку?
- Звідки йде зайчик?
- Де зображений зайчик?
- Що трапилося з ним, дізнаємося, прочитавши текст.

2. Первинне сприймання змісту тексту учнями

1) Слухання виразного читання вчителем (інтонаційно виділяючи слова зайчика й автора).

2) Бесіда.

- Яка пригода трапилася із зайчиком?
- Чи всі слова були зрозумілими?

3) Словникова робота.

- а) Самостійне здобування інформації: *тік* (с. 7).
- б) Пояснення дітьми (з використанням ілюстрації).
Колода — стовбур зрубаного дерева.

3. Перевірка первинного сприймання змісту твору

Бесіда

- Хто є персонажем цієї пісеньки?
- Де побував зайчик?
- Які слова пісеньки свідчать про те, що в млині можна було почути новини?
- Чому зайчикові довелося тікати з току?
- Що нам підказало, що зайчик потрапив у воду?
- Чи щасливо завершилася зайчикова пригода? Як це ви зрозуміли?

Фізкультхвилинка

Важко зайчику стояти,
Треба трішки пострибати:
Скік-скік-скік-скік.
Важко зайчику сидіти,
Треба трошки відпочити:
Скік-скік-скік-скік.
Зайчик прудко так стрибає,
Пташка весело літає.
Нахил вправо, нахил вліво —
Можна братися за діло.

4. Поглиблений смисловий і структурний аналіз тексту

1) Повторне напівголосне читання учнями з метою підготовки до виразного читання.

2) Читання вголос окремими учнями.

— Прочитайте пісеньку, передавши голосом переляк зайчика; радість від того, що все щасливо завершилося.

3) Розігрування діалогу (оповідач — зайчик).

4) Вправа «Ми — дослідники».

— Дослідіть, чи є пісня «Зайчику, зайчику» піснею-забавлянкою. Наведіть докази.

5) *Слухання аудіозапису пісні «Зайчику, зайчику».*

— Як вважаєте, чому текст пісеньки, що прозвучала, трішки відрізняється від тексту в підручнику? Про що це свідчить?

5. Рефлексивний аналіз змісту прочитаного

Робота в групах

Кожна група отримує аркуш із завданням на вибір:

- 1) доповнити подану забавлянку за змістом;
- 2) спробувати скласти забавлянку, скориставшись довідкою або власними словами.

1. Доповніть забавлянку за змістом.

— Ладки, ладоньки, ладусі,

Де були ви?

— ...

— Що їли?

— ...

— З чим оладки?

— Із медком, зі смачненьким

2. Складіть забавлянку, скориставшись довідкою, або придумайте власні слова.

... .. чуки-чук,

... .. щук.

... .. Надійці,

... .. Марійці.

Довідка: ой чук-чуки, наловив дід, і приніс, а іще.

3. Придумайте забавлянку за поданими словами.

...мишка,

...горішки.

...котила,

...згубила.

Продумайте, якими рухами ви будете супроводжувати пісеньку.

Заспівайте створену забавлянку.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія

Інтерактивний прийом «Незакінчене речення»

- Мене вразило...
- Мені запам'яталось...
- Мені сподобалося (*не сподобалося*)...
- У мене виникло бажання...

2. Інструктаж з виконання домашнього завдання

За вибором: навчитися виразно читати пісеньку «Зайчику, зайчику» (с. 8) або створити власну забавлянку.